

Pääsiäiskauden kuudennen viikon maanantai

Kristus nousi kuolleista!

Päivän epistola

(Ap.t. 17: 1 – 15)

”Niinä päivinä Paavali ja Silas kuljettuaan Amfipoliin ja Apollonian kautta tulivat Tessalonikaan. Juutalaisilla oli siellä synagoga, ja tapansa mukaan Paavali meni sinne. Kolmena sapattina hän keskusteli heidän kanssaan pyhien kirjoitusten pohjalta ja selitti ne heille. Hän osoitti, että Messiaan täytyi kärsiä ja nousta kuolleista, ja sanoi: ”Juuri Jeesus, jota minä teille julistan, on tämä Messias, Kristus.” Muutamat juutalaiset vakuuttuivat asiasta ja asettuivat kannattamaan Paavalia ja Silasta, samoin suuri joukko jumalaapelkääviä kreikkalaisia sekä useat ylhäiset naiset. Tämä sai juutalaiset kateuden ja kiihkon valtaan. He värväsivät torilla maleksivia kelvottomia miehiä, haalivat koolle kansaa ja nostattivat kaupungissa mellakan. Sitten he ryntäsivät Jasonin talolle ja yrittivät saada Paavalin ja Silaksen käsiinsä viedäkseen heidät kansan eteen. Kun näitä ei löytynyt, he raahasivat Jasonin ja joitakin veljiä kaupungin viranomaisen luo ja huusivat: ”Nyt ne koko maailman villitsijät ovat tulleet tännekin, ja Jason on ottanut heidät kotiinsa. Kaikki he rikkovat keisarin säädöksiä ja pitävät kuninkaana toista miestä, erästä Jeesusta.” Näin puhuen he saivat kansanjoukon ja viranomaiset kiihdyksiin. Jasonilta ja hänen tovereiltaan vaadittiin takuusumma, ja sitten heidät päästettiin vapaaksi. Vielä yötä myöten veljet auttoivat Paavalin ja Silaksen matkalle Beroiaan. Sinne saavuttuaan he menivät synagogaan. Juutalaiset olivat täällä avarakatseisempia kuin Tessalonikassa. He ottivat sanan halukkaasti vastaan ja tutkivat päivittäin kirjoituksista, pitikö kaikki paikkansa. Monet heistä tulivat uskoon, samoin useat arvossa pidetyt kreikkalaiset naiset ja miehet. Mutta kun Tessalonikan juutalaiset saivat tietää, että Paavali julisti Jumalan sanaa myös Beroiassa, he tulivat sinne ja alkoivat sielläkin villitä ja kiihottaa kansaa. Silloin veljet lähettivät heti Paavalin matkaan kohti rannikkoa. Silas ja Timoteus jäivät vielä Beroiaan. Saattajat veivät Paavalin Ateenaan saakka ja lähtivät sitten paluumatkalle. Heidän mukanaan Paavali lähetti Silakselle ja Timoteukselle sanan, että näiden oli mitä pikimmin tultava hänen luokseen.”

Paavali liikkuu seuralaisineen Egeianmeren rannikolla. Toimintatapa on samanlainen niin Tessalonikassa kuin Beroiassa. Paavali aloittaa työnsä synagogassa, saa kannattajia niin juutalaisten kuin muiden jumalaapelkäävien ihmisten keskuudessa. Erityisesti mainitaan ylhäiset naiset. Kiihkomielisten juutalaisten takia Paavali joutuu jatkamaan matkaansa.

Tessalonika oli Makedonian alueen tärkein kaupunki. Se oli kansaivälinen kauppakaupunki ja sillä oli merkittävä satama. Toimiminen tässä kaupungissa oli merkittävää nuorelle Kirkolle, sillä täältä usko voisi levitä helposti laajalle alueelle. Kaupunkiin syntyikin merkittävä seurakunta. ”Kolmena sapattina” viittaa siihen, että Paavali olisi ollut Tessalonikassa noin kuukauden ajan. Tapansa mukaisesti hän aloitti julistuksensa kaupungin synagogassa.

Paavali keskusteli ja selitti Vanhan testamentin kirjoituksia. Paavalin opetus Messiaan kärsimisestä ja kuolemasta, ja siitä, että Jeesus on Messias eli Kristus, sai puolelleen juutalaisia ja jumalaapelkääviä kreikkalaisia. Viimeksi mainitut olivat kiinnostuneet juutalaisuudesta, mutta eivät olleet kääntyneet juutalaisuuteen. Erikseen teksti mainitsee ”ylhäiset naiset”. He ymmärsivät pääsiäisen tapahtumat Jumalan pelastussuunnitelman toteutumisena. Mutta osa juutalaisista ei hyväksy Paavalin julistamaa ilosanomaa ja heistä tulee evankeliumin vihollisia.

Tekstin mukaan Jason oli ottanut Paavalin kotiinsa. Jason on kreikkannos heprealaisesta nimestä Joosua / Jeesus. Muuta emme hänestä tiedä. ”Koko maailman villitsijät” ja ”he rikkovat keisarin säädöksiä ja pitävät kuninkaana toista miestä” sisältävät ajatuksen, että Paavali seuralaisineen uhkasi roomalaista järjestystä. Tämä oli tahallaan väärin tulkittua opetusta, sillä Paavali puhui Jumalan valtakunnasta, jonka ”kuningas” Jeesus on. Jaason joutui maksamaan ”takauksen”, siis antamaan pantiksi rahaa ja lupaamaan, että hän ylläpitää yleistä rauhaa. Kansanjoukon ja viranomaisten kiihtymisen takia Paavali pakeni Beroiaan. Matkaa tänne oli Tessalonikasta noin 80 kilometria.

Täällä juutalaiset olivat avarakatseisempia, tämä merkitsee, että Paavalin opetus otettiin vastaan ja he tulivat uskoon. ”Tutkivat päivittäin kirjoituksista, pitikö kaikki paikkansa” ilmaisee asian kriittisen tutkimisen. Kriittinen tutkiminen ei estä uskoon tulemistä. Tässä on malli kristityksi tulemisesta. Beroiassa myös ylhäisessä asemassa olevat ihmiset tulivat uskoon. Tessalonikan juutalaisten toimien takia Paavali joutuu ”veljien” eli uusien kristittyjen avustamana pakenemaan Beroiasta mennäkseen Ateenaan. Silas ja Timoteus jäivät vielä Beroiaan.

Päivän evankeliumi

(Joh. 11: 47 – 57)

”Siihen aikaan ylipapit ja fariseukset kutsuivat neuvoston koolle ja kysyivät siltä: ”Mitä meidän pitäisi tehdä? Se mies tekee paljon tunnustekoja. Jos annamme hänen jatkaa näin, häneen uskovat kohta kaikki, ja silloin roomalaiset tulevat ja ottavat meiltä sekä tämän pyhän paikan että koko kansamme.” Silloin yksi heistä, Kaifas, joka oli sinä vuonna ylipappina, sanoi: ”Te ette ymmärrä

yhtään mitään. Ettekö te käsitä, että jos yksi mies kuolee kansan puolesta, se on teille parempi kuin että koko kansa joutuu tuhoon?” Tämä ei ollut hänen oma ajatuksensa, vaan sen vuoden ylipappina hän lausui ennustuksen: Jeesus oli kuoleva kansan puolesta, eikä vain sen kansan puolesta, vaan kootakseen yhteen kaikki hajallaan olevat Jumalan lapset. Siitä päivästä lähtien neuvoston tavoitteena oli surmata Jeesus. Sen tähden Jeesus ei enää liikkunut avoimesti Juudeassa vaan siirtyi lähelle autiomaata. Siellä, Efraim -nimisessä kaupungissa, hän sitten oleskeli opetuslapsineen. Juutalaisten pääsiäisjuhla oli lähellä, ja maaseudulta monet tulivat Jerusalemiin jo ennen pääsiäistä puhdistusmenoja varten. He etsivät Jeesusta ja puhuivat temppelissä keskenään: ”Mitä arvelette? Tuskinpa hän tulee juhlille.” Ylipapit ja fariseukset olivat antaneet määräyksen, että jos joku tiesi Jeesuksen olinpaikan, siitä oli ilmoitettava heille, jotta he voisivat pidättää Jeesuksen.”

Tässä yhteydessä neuvosto tarkoittaa Jerusalemin temppelin yhteydessä kokoontuvaa suurta neuvostoa, jossa oli 70 (71) jäsentä. Suuren neuvoston lisäksi Israelissa oli jokaisessa kaupungissa pieni neuvosto, jossa oli 23 jäsentä. Pienen neuvoston tehtävä oli hoitaa kyseisen alueen asioita. Sanan neuvosto lisäksi voidaan käyttää sanaa sanhedrin tai synedrion. Neuvosto oli neuvottelukunta ja lakia säätävä elin. Pienten neuvostojen päätöksistä voitiin valittaa suureen neuvostoon (korkein oikeus). Roomalaisvallan aikana neuvoston toimivaltaa oli rajattu, sillä ei esimerkiksi ollut oikeutta langettaa kuolemantuomiota.

Tätä tekstiä ennen Johanneksen evankeliumissa on kertomus, kuinka Jeesus herättää Lasaruksen kuolleista. Tämän nähneistä ihmisistä monet uskoivat Jeesukseen. Mutta muutamat menivät fariseusten luo ja kertoivat, mitä Jeesus oli tehnyt. Tämän takia kutsuttiin koolle neuvosto.

Neuvosto seurasi yleisesti Jerusalemin yhteiskunnallista tilannetta, myös uskonnollista. Se oli tietoinen niin Johannes Kastajan toiminnasta kuin Jeesuksen tekemistä ihmeteista. Neuvosto oli tietenkin tietoinen myös Jeesuksen toiminnasta temppelissä tai sen lähialueella, erityisesti se oli huolestunut siitä, kun Jeesus oli puhdistanut temppelin (Joh. 2: 13 – 17). Jeesuksen toiminta kohdistui käytännössä myös temppelin papistoa, erityisesti ylipappeja vastaan, sillä he saivat itselleen osuuden kaupankäynnin ja rahanvaihdon tuotosta. Saddukeukset, Jerusalemin temppelin ylimmäispapillinen puolue, vastusti ajatusta ylösnousemuksesta ja kannatti yhteistyötä roomalaisten miehittäjien kanssa. Lasaruksen herättäminen toi yhden huolenaiheen heille lisää. Kun Jeesus oli kritisoinut fariseuksia ja nyt aiheutti ongelmia saddukeuksille, niin näiden kahden ryhmän näkemys Jeesuksesta tuli samanlaiseksi.

Saddukeusten huolena oli lisäksi poliittinen tilanne. Jos Jeesus olisi poliittinen johtaja, niin

yhteiskunnallinen tilanne voisi horjua ja roomalaiset voisivat osallistua toimintaan miehittäjinä. Se merkitsisi saddukeusten aseman heikentämistä, sillä suurella neuvostolla oli päätäntävaltaa paitsi uskonnollisissa niin yhteiskunnallisissa asioissa. Jeesus aiheutti saddukeuksille paitsi uskonnollisen, niin myös yhteiskunnallisen uhan. Erityisesti neuvoston jäseniä huolestutti Jerusalemin temppelin mahdollinen menettäminen. Johanneksen kirjoittaessa evankeliumiaan ensimmäisen vuosisadan lopulla tämä asia oli jo toteutunut, roomalaiset hävittivät Jerusalemin temppelin juutalaisten kapinan aikana vuonna 70.

”Kaifas, joka sinä vuonna oli ylipappina”. Tämä lause viittaisi siihen, että ylipappi olisi toimessaan aina vuoden kerrallaan. Joh. 18: 19 – 24 kertoo, kuinka ylipappi Hannas kuulusteli Jeesusta ja lähetti hänet sitten ylipappi Kaifaksen luo. Ylipapin virka ei ollut tuohon aikaan sidottu johonkin tiettyyn ajanjaksoon, vaan siihen, kenen roomalaiset antoivat olla ylipappina. Hannas oli ollut ylipappina. Kaifaksesta tuli ylimmäinen pappi vuonna 18 ja hän pysyi tässä virassa vuoteen 37 asti. Virasta pois joutunut ylipappi säilytti usein merkityksensä. Tästä hyvä esimerkki on Hannas. Hänen toimikautensa jälkeen ylimmäisenä pappina oli viisi hänen poikaansa sekä hänen vävynsä Kaifas. Puhumme siis ylimmäispapillisesta dynastiasta.

Kun Kaifas puhui, että on parempi yhden miehen kuolla kuin koko kansan joutua tuhoon, hän ajatteli sillä hetkellä asiaa poliittisesti. Kapinan johtajan kuolema estäisi roomalaisten kostotoimenpiteet. Tällainen kapina toteutuikin vuosina 66 – 70 ja johti Jerusalemin temppelin tuhoamiseen. Evankelista Johannes esittää asian toisella tavalla. Tietämättään Kaifas esitti oikean profetian: Jeesus kuolee kaikkien meidän puolestamme ja yhdistää uskovat yhdeksi.

Suuri neuvosto vahvisti Jeesuksen kuolemantuomion. Päätös oli laiton, sillä Jeesusta ei ollut kuultu, mikä olisi juutalaisen lain mukaan ollut tarpeellista (Joh. 7: 50 – 51). Jeesuksen ajan juutalaisuudessa kuolemaan tuomitseminen oli hyvin vaikeaa. Jeesusta ei tuomittukaan juutalaisen, vaan roomalaisen lain perusteella kapinallisena. Tuomio ei ollut lainvoimainen, roomalaisten piti vahvistaa se.

Tekstistä ei ilmene, miten neuvoston päätös tuli julki. Efraimin kaupunki sijaitsi Jerusalemistakin noin 20 kilometrin päässä Jerusalemistakin luoteeseen. Paikka oli Jerusalemistakin katsoen kaukana, matkaan menisi jalkaisin yksi päivä. Jeesuksen vetäytyminen julkisuudesta ei johtunut pelosta, vaan siitä, että vielä ei ollut Hänen aikansa. Se oli tuleva juutalaisen pääsiäisen juhla. Tämä antaa myös meille esimerkin. Kuolemaa ei tahallaan saa etsiä.

Juutalaisten pääsiäisjuhlan lähestyessä ihmiset tulivat Jerusalemiin puhdistusmenoja varten. Nämä

puhdistautumiset eivät tapahtuneet fyysisen lian poistamiseksi vaan hengelliseksi puhdistautumiseksi. Mooseksen kirjat sisältävät joukon määräyksiä, joita kehitettiin myöhemmin. Arkeologisten kaivausten yhteydessä on Jerusalemin temppelin läheisyydestä löytynyt iso joukko näitä puhdistusmenoja tarkoitettuja altaita. Jerusalemiin tulleet pyhiinvaeltajat miettivät, tulisiko Jeesus juhlille. Suuri neuvosto oli tehnyt Jeesuksesta etsintäkuulutuksen.

Pääsiäiseen liittyy myös lampaiden teurastus. Juutalaiset muistavat pääsiäisenä sitä, kuinka Jumala pelasti israelilaiset Egyptin orjuudesta ja kuinka lampaan verellä tehty merkki oven pieleen esti esikoisten kuoleman (2. Moos. 12: 1 – 13). Jeesus on ”Jumalan Karitsa, joka ottaa pois maailman synnin” (Joh. 1: 29). Synnin pois ottaminen merkitsee iankaikkista elämää Jumalan yhteydessä. Jeesuksen kuolema tapahtui juuri silloin, kun lampaita teurastettiin juhlaa varten.